

## DANIŞMANLIK SİSTEMİ ÜZERİNE

*Murat YURDAKÖK*

1900-2005 yılları arasında yayınlanan 38 milyon makaleden sadece %0.5'i 200'den fazla atıf almış, yarısı hiç atıf almamıştır (1). 19 milyon makalenin yazarlarının sonraki yayınlarında kendilerine bile atıf yapmamalarının nedenleri arasında hakemlerin yeterli özen göstermemeleri de düşünülmelidir. Dergilerde yayınlanan makalelerin yapılan çalışmalar sonucu elde edilen kanıta dayalı bilgilerin en iyi şekilde okuyuculara ulaşmasını sağlamak ve bilimsel hataların yayınlanmasını önlemek için çok nitelikli hakemlere (danışmanlara) gereksinim vardır (2). Ancak hakemler tarafından değerlendirme (peer review) yapılması, yayının kalitesinin garantisi değildir. Kaliteyi büyük ölçüde belirleyen editörlerdir (3).

Editörlerin hakemleri belirlemede objektif veya subjektif değerlendirmeleri önemlidir. Amaç konusunda en deneyimli kişilerin seçilmesi ve seçilen hakemlerin etik kurallara uymasdır (bunlardan en önemlileri değerlendirmeyi en kısa zamanda yapmaları ve sunulan çalışmada fikir hırsızlığı yapılmamasıdır). Genel olarak tercih edilen en az iki hakem belirlenmesidir. Bunlara bir de istatistik yönünden değerlendiren hakemin eklenmesi uygun olur. Tüm dergilerde yaşanan sorun yeterli sayıda, istekli ve nitelikli hakem bulunamamasıdır.

Hakemlerin belirlenmesinde bazı dergilerde yazarların da görüşleri alınmaktaysa da yapılan değerlendirmelerde hakemlerin belirlenmesinde yazarın önerdikleri ile editörlerin önerdikleri arasında fark bulunmamıştır (4-6). Bununla birlikte editörlerin belirledikleri hakemlerin kabul önerileri daha az oranda olmaktadır (5). Genel olarak makalenin yayınlanmasında son kararı hakemlerin önerileri doğrultusunda editörlerin yapmaları gerektirir (6).

1. Garfield E. The history and meaning of the journal impact factor. JAMA 2006; 295: 90-93.
2. Gasparyan AY, Kitas GD. Best peer reviewers and the quality of peer review in biomedical journals. Croat Med J 2012; 53: 386-389.
3. Jefferson T, Rudin M, Brodney Folse S, Davidoff F. Editorial peer review for improving the quality of reports of biomedical studies. Cochrane Database Syst Rev 2007; (2): MR000016.
4. Schroter S, Tite L, Hutchings A, Black N. Differences in review quality and recommendations for publication between peer reviewers suggested by authors or by editors. JAMA 2006; 295: 314-317.
5. Rivara FP, Cummings P, Ringold S, Bergman AB, Joffe A, Christakis DA. A comparison of reviewers selected by editors and reviewers suggested by authors. J Pediatr 2007; 151: 202-205.
6. Moore JL, Neilson EG, Siegel V; Associate Editors at Journal of American Society of Nephrology. Effect of recommendations from reviewers suggested or excluded by authors. J Am Soc Nephrol 2011; 22: 1598-1602.

*Prof.Dr. Murat YURDAKÖK*

*Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Pediatri Profesörü - ANKARA*